

Ondernemen aan volle snelheid

21 maart 2020. De eerste week van de lockdown.

Ik wandel met een cameraploeg door het winkelcentrum van Wilrijk.

Het beeld is een nachtmerrie.

Wat normaal een levend centrum is, was toen een doodse aaneenschakeling van gesloten rolluiken.

Wel, een wereld zonder zelfstandig ondernemerschap, zou er zo altijd uitzien.

Geachte ministers,
Geachte volksvertegenwoordigers,
Beste ondernemers en iedereen die ondernemers een warm hart toedraagt,

De corona-crisis is meer dan een economische crisis. Het is een ondernemerscrisis. De zwaarst getroffen sectoren zijn sectoren die vooral bestaan uit zelfstandige ondernemers: horeca, toerisme, kleinhandel, events, cultuur, taxi's, autobussen, ... En deze ondernemers werden niet één keer, maar twee keer, zelfs drie keer getroffen. Velen onder hen zijn zwaar in hun reserves moeten gaan, soms zelfs te zwaar. Maar de meesten hebben het wel overleefd. Door creatief en ondernemend te zijn. Door door te zetten zelfs wanneer er geen licht aan het eind van de tunnel was. Maar zeker ook door de massale steun vanuit de overheid. De vele steunmaatregelen hebben veel geld gekost. Maar het was slim beleid: de gezonde ondernemingen van maart 2020 kunnen daardoor in 2022 nog een toekomst hebben. UNIZO dankt daarom oprecht de Europese, federale, Vlaamse en Brusselse overheden die hiervoor gezorgd hebben.

De nachtmerrie is zo goed als voorbij. Het leven is weer volop op gang. Eerst wat aarzelend maar steeds meer met volle teugen. Dankzij zowat de hoogste vaccinatiegraad ter wereld en een performant zorgsysteem, kunnen we weer voluit gaan. En dat doet ons allemaal deugd.

Ook onze economie gaat voluit. Na de zware terugval, halen we nu historische groeicijfers. Er is maar één ding dat die groei nu bedreigt: we vinden geen volk! De krapte op de arbeidsmarkt is een regelrecht tekort geworden. "Zijn jullie daar weer?", hoor ik u allen denken. Moet ook UNIZO nu nog eens op die nagel slaan? Het antwoord is: ja. En dit om een heel eenvoudige reden: het probleem is gigantisch. Het probleem is zelfs zo gigantisch dat een groot deel van de relance zou kunnen mislukken, wanneer we dit niet opgelost krijgen. Enkele cijfers: **vier op de vijf werkgevers die in de afgelopen zes maanden iemand wilde aanwerven heeft zware moeilijkheden ondervonden.** Wat is daar de oorzaak van? In bijna alle gevallen door een gebrek aan kandidaten of aan bruikbare kandidaten. Dit is echt een gigantisch probleem. Het werk raakt niet gedaan. De bestellingen lopen achter. De magazijnen liggen vol. De overblijvende werknemers draaien dubbele shiften en de zelfstandige ondernemer zelf vierdubbele. Dames en heren, dit is onhoudbaar.

Beste Hilde, Pierre-Yves en Bernard, mag ik mij rechtstreeks tot jullie richten?

Ik heb goed nieuws voor u. We stellen met UNIZO niet alleen het probleem. We hebben ook oplossingen. Mirakeloplossingen zijn er niet (die komen alleen op bestelling). De mensen die we nodig hebben zijn er wel. In augustus van dit jaar waren er meer dan 250.000 vacatures in ons land, waarvan er op het einde van de maand nog 90.000 open stonden. Daartegenover staan meer dan 333.000 uitkeringsgerechtigde werklozen, meer dan 265.000 huismannen – en vrouwen en meer dan 450.000 langdurig zieken.

Oplossingen moeten dus mogelijk zijn. Ik formuleer er u vier en ik probeer zo concreet mogelijk te zijn.

1. Making Work Pay
2. Arbeidsmobiliteit
3. Meer actieve zestigplussers
4. Re-integratie langdurig zieken

1. Making work pay

Weet u wat al jarenlang het absolute nummer één probleem is van onze ondernemers? Dat elke loonsopslag gigantisch veel kost, maar weinig oplevert. België is de heersende wereldkampioen belastingwig: een gemiddelde werknemer neemt net iets minder dan de helft (49%) van zijn totale loonkost mee naar huis. In alle landen ter wereld levert een loonsverhoging méér op dan in ons land. Een loonsverhoging staat recht evenredig met frustratie van de werkgever en ontgoocheling van de werknemer. De vakbonden lopen storm tegen de loonwet van 1996. Maar ze vergissen zich van wet! Dit is het echte probleem! Als we meer mensen willen motiveren op de arbeidsmarkt, dan moeten mensen meer van hun loon overhouden en niet noodzakelijk meer verdienen. Ons belastingstelsel moet minder progressief worden. Niet op 41.000 euro inkomen maar pas vanaf 100.000 euro mag je in het toptarief terecht komen.

Er zijn nog manieren om werken lonender te maken. Zo is er de idee van de jobbonus waarbij lage lonen van de Vlaamse regering maximaal 50€ per maand extra krijgen. Op zich kan dat een belangrijke stimulans zijn om mensen aan het werk te krijgen. Eigenlijk is deze Vlaamse doelstelling al bereikt via federale middelen, door de recente verhoging van de minimumlonen. Het is dus niet zeker of die jobbonus er nog zal komen of moet komen. Maar het lijkt ons evenmin een goed idee om de middelen van de jobbonus dan maar in de put van het Vlaams begrotingstekort te storten. De Vlaamse regering bespaarde immers eerder al meer dan 300 miljoen euro op lastenverlagingen op arbeid. Er zijn andere maatregelen die mensen kunnen overtuigen aan het werk te gaan en die 100% Vlaamse bevoegdheid zijn. Zo kosten kinderen meer aan mensen die gaan werken, dan aan mensen die niet gaan werken. Dat is ten eerste niet eerlijk en ten tweede vormt het een drempel om aan het werk te gaan. Gebruik de beschikbare middelen voor meer kinderopvang en verhoog het kindergeld voor wie aan de slag gaat aan een laag loon. Vlaanderen is 100% bevoegd om daar iets aan te doen, dus wat houdt ons tegen?

2. Arbeidsmobiliteit

We zijn echt heel tevreden dat we vandaag ook Brussels minister Bernard Clerfayt in ons midden hebben. U sprak daarnet al over het raadsel waarom de werkloosheid in Brussel en Wallonië zoveel hoger ligt, maar dat er zo weinig Walen en Brusselaars in Vlaanderen werken? Is het niet raar dat 20% van de Vlaamse KMO's al buitenlanders heeft aangeworven, maar slechts 7% werknemers uit een ander Belgisch gewest. Straf he? Eigenlijk werkt de Europese arbeidsmarkt beter dan de Belgische. We spreken er al jaren over maar er zit totaal geen schot in de zaak. Er is geen enkele Vlaamse provincie waar meer dan 2,5% van de tewerkstelling door Waalse werknemers wordt ingevuld. Nochtans werken er wel 3% Fransen in West-Vlaanderen. Brusselaars vinden alleen (en dan nog met mondjesmaat) de weg naar Vlaams- en Waals-Brabant. Dames en heren, wij, Belgen, werken liefst onder de eigen kerktoren. Ook Antwerpenaren, Limburgers of Vlaams-Brabanders vinden nauwelijks de weg naar de ontploffende arbeidsmarkt in West-Vlaanderen. Hoe komt dat toch? Honderd jaar geleden verhuisden de mensen om werk te vinden. Nu moeten ze alleen de trein, de bus, de auto of zelfs maar de fiets nemen, en ze doen het niet? En niet alleen de werknemers doen het niet. Ook de werkgevers hebben er geen zin in. 77% van onze ondernemers wil geen mensen aanwerven die geen Nederlands spreken, maar voor de rest wel aan alle job vereisten voldoen (en nee, slechts 15 % heeft die aarzeling met allochtonen; het gaat dus echt om de taal). En 71% van de werkgevers staan er ook niet voor te springen om mensen aan te werven die meer dan 60 kilometer verder wonen. Het probleem doet zich dus voor aan beide kanten.

Laat ons dit nu eindelijk eens aanpakken. Er zijn echt een aantal no-brainers die we snel kunnen doorvoeren.

- VDAB, Actiris en Forem moeten toeleiden en opleiden naar elkaars knelpuntberoepen.
- Vacatures moeten tegelijkertijd in alle gewesten opengezet worden.
- Instrumenten zoals de Individuele Beroepsopleiding of de Formation Professionnelle Individuelle moeten over de gewestgrenzen heen uitgerold kunnen worden.
- En dan is er de problematiek van de "passende dienstbetrekking". Een "passende dienstbetrekking" wil zeggen dat je tot 60 kilometer een job moet aanvaarden. Wel, die 60km moet toch over de gewestgrenzen heen toegepast worden.
- Zorg daarvoor voor goede verbindingen van openbaar vervoer over de gewestgrenzen heen, met één ticket voor het hele traject.
- Tot slot moeten we ook onze werkgevers sensibiliseren om over het muurtje te kijken. Het is geen probleem dat iemand voorlopig nog geen Nederlands spreekt. Dat leer je bijzonder snel wanneer het moet. En ik weet dat ook het Brussels Hoofdstedelijk gewest daar op wil inzetten.

3. Activeren van zestig plussers

Er was een tijd dat mensen van boven de veertig nauwelijks nog werk konden vinden. Die tijd is gelukkig voorbij. Zelfs voor de "ouderen" is er al veel beterschap geboekt. In 2009 was maar 46% van de 58-jarigen aan het werk, nu is dat 72% en maar 23% van de 60-jarigen, en nu is dat 57%. Wel opmerkelijk dat die percentages opnieuw dramatisch worden wanneer je voorbij de minimale leeftijd van het brugpensioen gaat. Minder dan een derde van alle zestig-plussers zijn nog actief op de arbeidsmarkt. Dat is een probleem voor onze sociale zekerheid én een gemiste kans voor de krapte op de arbeidsmarkt. Zestigers moeten langer aan het werk gehouden worden en zestigers die werk zoeken, moeten kansen krijgen. Ook dat is opnieuw een verantwoordelijkheid van zowel werkgevers als werknemers.

Sommige werkgevers hebben vooroordelen om zestig plussers aan te werven en daar moeten we iets aan doen. Maar er zijn ook drempels die geen vooroordelen zijn, maar echte problemen. Volgens Vlerick verdient een 55-jarige in ons land 62% meer dan een 30-jarige. Veel heeft te maken met de automatische verhogingen in ons land op basis van anciënniteit. Baremieke verhogingen zijn op zich niet abnormaal maar in ons land wel sterker dan elders. In de Scandinavische landen stijgen de lonen gedurende zo'n twintig jaar op basis van anciënniteit. In België stijgen ze gemiddeld 30 jaar. Zelfs het Generatiepact van 2005 kaartte dit probleem al aan. Hoog tijd dus om het aan te pakken.

Ik zie nog heel wat mogelijkheden om de zestigplussers langer aan het werk te houden. Werkgevers denken er voor terug om te investeren in het opleiden, begeleiden en klaarstomen voor de job van een zestigplusser. Ze vrezen dat ze te weinig zullen kunnen genieten van deze investeringen. We zouden opleidingsstimulansen specifiek voor oudere werkzoekenden kunnen ontwikkelen, of IBO's aangepast aan deze doelgroep. Tijdens de Werkgelegenheidsconferentie van twee weken geleden waren we het ook allemaal eens dat een leercultuur en meer jobmobiliteit tijdens de loopbaan, er ook voor zullen zorgen dat men flexibeler is op latere leeftijd. Uiteraard moeten we ook blijven werken aan werkbaar werk. Werken tot ons 67ste is als een marathon lopen: in se kan iedereen het, maar je moet goed doseren.

En niemand zegt dat je op het einde van je loopbaan hetzelfde moet blijven doen als de veertig jaar ervoor. We moeten er echt voor zorgen dat mensen durven van sector te veranderen. De ervaring van de ene sector is een troef in een andere sector, waar het werk minder belastend is. Zo zien we al heel wat beweging vanuit de transportsector naar bv het personenvervoer. Ik ben er ook van overtuigd dat heel wat 60-plussers de perfecte oplossing kunnen zijn voor het nijpend lerarentekort in het onderwijs. En uiteraard moet ook het ondernemerschap voor vele ervaren mensen op de arbeidsmarkt een meer valabele optie zijn.

4. Re-integratie van langdurig zieken

Tot slot is er onze vierde en laatste oplossing. We kennen steeds meer mensen in ons land die een jaar of langer ziek afwezig blijven van de arbeidsmarkt. UNIZO lanceerde hiervoor een half jaar geleden al een actieplan. Want het is niet omdat je niet meer in staat bent je oude job uit te voeren, dat je tot niets meer in staat bent. Nu is het al te vaak alles of niets. We moeten uitgaan wat mensen nog wél kunnen in plaats van wat ze niet meer kunnen. Maar om dat te bereiken zullen we meer nodig hebben dan wat minister Vandenbroucke lanceerde. Terugkeercoaches zijn nuttig, maar moeten meer arbeidsmarkregisseurs worden. Alle betrokken actoren moeten voluit mee in het bad en onderling de nodige informatie uitwisselen. De arbeidsartsen en VDAB moeten veel nauwer gaan samenwerken. En ook hier mag "jobmobiliteit" geen obstakel zijn: de mogelijkheden van kmo's zijn beperkt, maar een re-integratie bij een andere werkgever is ook een succesvolle re-integratie! We moeten meer experimenteren met combinaties van loon en uitkering om mensen met vertrouwen opnieuw aan het werk te krijgen. En dat zal ook voor hen het genezingsproces alleen maar versnellen.

Dames en heren, geachte ministers,

Ik beloofde u geen mirakeloplossingen, maar wel heel wat concrete voorstellen om de krapte op de arbeidsmarkt aan te pakken. Wat de voorstellen gemeen hebben is, dat "gaan werken" geen straf is maar een belangrijk onderdeel van ons leven en van wie we zijn. Er is nog één wondermiddeltje nodig om deze voorstellen echt te doen slagen. Een wondermiddeltje, zelfs geen mirakel. Al deze oplossingen vallen immers niet in één bevoegdheidspakket te vatten. Meer dan ooit hebben we nood aan goed samenwerkende regeringen in dit land. U formuleerde daarnet samen heel wat voorstellen en ik heb de indruk dat er best heel wat zaken zijn waarover u het eens bent. Zet alle meningsverschillen opzij en pak het aan. Zo zouden ondernemers het doen. En ik ben ervan overtuigd dat u allen bijzonder ondernemende mensen bent.

Ik dank u.

Danny Van Assche
Gedelegeerd Bestuurder UNIZO